

Številka zadeve: U-I-135/00

Datum odločbe: 9. 10. 2002

Področje: gospodarsko pravo (izbris in odgovornost družbenikov)

Izrek: Člen 9, 2. točka prvega odstavka 25. člena, drugi odstavek 25. člena, drugi odstavek 29. člena, tretji odstavek 32. člena, 37. člen in 1. točka 39. člena, kolikor se nanaša na peti odstavek 580. člena Zakona o gospodarskih družbah, Zakona o finančnem poslovanju podjetij niso v neskladju z Ustavo. Šesti odstavek 580. člena Zakona o gospodarskih družbah ter četrti in peti odstavek 27. člena Zakona o finančnem poslovanju podjetij se razveljavijo, kolikor se nanašajo na družbenike, ki v smislu obrazložitve te odločbe niso odgovorni za obveznosti družbe. Člen 36 Zakona o finančnem poslovanju podjetij se razveljavi. Druga točka izreka te odločbe je pravna podlaga za uveljavljanje regresnega zahtevka družbenikov, ki v smislu obrazložitve te odločbe niso odgovorni za obveznosti družbe, v razmerju do družbenikov, ki odgovarjajo za obveznosti družbe.

Dodatno: odgovor DZ in mnenje Vlade

Odločitev: **2., 3. in 4. točko izreka so sprejeli SOGLASNO (9:0)**

SAMO ZA: Wedam-Lukić, Čebulj, Fišer, Janko, Krisper Kramberger, Modrijan, Ribičič, Škrk, Tratnik

1. točko izreka so sprejeli 8:1

SAMO ZA: Čebulj, Fišer, Janko, Krisper Kramberger, Modrijan, Ribičič, Škrk, Tratnik

PROTI/ZA: Wedam-Lukić – podala delno pritrdilno in delno odklonilno ločeno mnenje

PLM/OLM 1: Wedam-Lukić

POVZETEK ZADEVE:

Dne 23. 7. 1999 je začel veljati ZFPPod, ki v 3. poglavju uvaja nov pravni institut, tj. postopek izbrisa gospodarskih družb iz sodnega registra brez likvidacije. Zakon določa dve skupini družb, ki jih je mogoče na podlagi navedenih določb izbrisati brez likvidacije. Prvo skupino predstavljajo družbe, ki se kljub zakonsko določenemu roku niso uskladile s prvim in drugim odstavkom 580. člena ZGD. Zanje ZFPPod v prehodnih določbah (prvi odstavek 37. člena) določa, da se izbrišejo iz sodnega registra brez likvidacije, pri čemer se za izbris smiselno uporabljajo določbe 3. poglavja ZFPPod (drugi odstavek 37. člena ZFPPod). Drugo skupino predstavljajo družbe, pri katerih je podan eden izmed izbrisnih razlogov, navedenih v 25. členu ZFPPod; pri tej skupini gre za t. i. mrtve ali nedelujoče družbe. Ustavno sodišče v nadaljevanju obrazložitve najprej opravi ustavnosodno presojo glede ureditve družb, ki se niso uskladile z ZGD, torej presojo ustavnosti sankcije neomejene solidarne odgovornosti družbenikov za obveznosti družbe, ki je nastopila že s potekom roka. US ugotovi, da odgovornost družbenikov na podlagi izpodbijane ureditve nastopi avtomatično, po samem zakonu in ne glede na različnost njihovih položajev in ravnanja, zato je sporno določbo razveljavilo v tistem delu, kolikor se nanaša na t. i. neprave oziroma pasivne družbenike (kršitev načela enakosti iz drugega odstavka 14. člena Ustave).

V drugem delu obrazložitve je Ustavno sodišče presojalo ustavnost ureditve glede nedelujočih družb. Zakonodajalec je za nedelujoče družbe predpisal dve sankciji: izbris družbe iz sodnega registra, tej sankciji pa je sledila sankcija neomejene solidarne odgovornosti družbenikov za vse obveznosti izbrisane družbe. Ustavno sodišče je zato najprej opravilo ustavnosodno presojo izpodbijane ureditve v delu, ki se nanaša na sankcijo izbrisa družbe iz sodnega registra. Ugotovilo je, da nastopanje gospodarskih subjektov na trgu ter prevzemanje pravic in obveznosti zahtevajo tudi skrbnost teh subjektov glede spremljanja veljavne zakonodaje. Glede na navedeno izpodbijana ureditev izbrisa družbe, ki nima premoženja in je gospodarsko mrtva, ni v neskladju z Ustavo. V nadaljevanju pa je v delu, ki določa ureditev položaja družbenikov izbrisanih družb, na premoženje katerih je že bilo poseženo, ugotovilo, da imajo pravico do regresnega zahtevka tisti družbeniki, ki so po kriterijih razlikovanja te odločbe nepravi oziroma pasivni družbeniki.

OLM/PLM: Sodnica v ločenem mnenju poudari, da bi moralo Ustavno sodišče presojati po strogem testu sorazmernosti, ter se ne strinja, da pri izbrisu družbe ne gre za neskladje z Ustavo, da odgovornost družbenikov ni poseg v pravico do podjetništva (74. člen Ustave) in v pravico do zasebne lastnine (33. člen Ustave). Zavzemala se je, da bi Ustavno sodišče razveljavilo celotno tretje poglavje ZFPPod, kar bi pomenilo, da za naprej izbris po tretjem poglavju ZFPPod ne bi bil več mogoč. Od večinske odločitve se njeno mnenje razlikuje še v delu glede pravice do poštenega sojenja. Menila je, da bi morali družbeniki imeti možnost, da sodelujejo v postopku izbrisa, ne glede na to, ali odgovarjajo za obveznosti družbe ali ne. Izključitev osebne vročitve je večinska odločba razumela kot ustavnoskladno, ker bi bila taka vročitev časovno zamudna, celo nemogoča, ona pa je menila, da gre za poseg v 22. člen Ustave in da je ta nedopusten.

EKONOMSKA DIM.	1	2	3	4	5
Pozicija sodbe in protisodbe	S				PS
Pozicija LM					OLM
OLM/PLM: Wedam-Lukić					2
ZA: vsi ostali	1	1			

Odločba:

Pobudniki so se pri izpodbijanju določb glede neomejene solidarne odgovornosti družbenikov za obveznosti družbe sklicevali na kršitev pravice do zasebne lastnine (33. člen Ustave) in kršitev (pravice do) podjetništva (74. člen Ustave). US ugotovi, da za kršitev teh dveh pravic ne gre. Vsaka zakonska ureditev vpliva na premoženjsko(pravni) položaj naslovnikov, ko jim nalaga določena bremena, vendar zato še ni mogoče govoriti o posegu v ustavno pravico do zasebne lastnine. Ureditve, ki ščiti upnike pred posledicami premalo skrbnega ravnanja oseb, ki so se lotile gospodarskega podjema, pa ni mogoče obravnavati kot poseg v ustavno zagotovljeno svobodo gospodarske pobude. *Pozicija 1*, ker ureditev ščiti upnike, zato ne pomeni posega v ekonomsko svobodo gospodarskih subjektov in v pravico do zasebne lastnine.

Pri postopku izbrisa družbe brez likvidacije so se pobudniki ravno tako sklicevali na kršitev 74. člena Ustave. Tudi glede tega Ustavno sodišče ni ugotovilo kršitve, ker zakon lahko predpiše nove tipe gospodarskih organizacij in pri tem postavi zahteve in roke za prilagoditev obstoječih gospodarskih subjektov novi zakonodaji ter v končni posledici tudi likvidacijo oziroma izbris tistih pravnih oseb, ki svoje organiziranosti v določenem roku ne bi prilagodile novi ureditvi. *Pozicija 2*, ker ureditev ne pomeni posega v svobodo podjetništva, izpodbijana ureditev je postavila razumne roke za prilagoditev. Glede sankcije izbrisa nedelujočih oziroma mrtvih družb iz sodnega registra Ustavno sodišče ni ugotovilo neskladja z Ustavo, z razlago, da se nedelujoča družba lahko zlorabi za oškodovanje upnikov, ter da take družbe ogrožajo varnost pravnega prometa. *Pozicija 1*, ker Ustavno sodišče ne dopušča možnosti, da nedelujoče družbe na kakršenkoli način lahko obstajajo, tudi tiste, ki nimajo namena oškodovati upnika.

Končna ocena ekonomske dimenzije v tej odločbi bi bila, da je Ustavno sodišče skoraj v celoti sledilo namenu zakonodajalca, ki je poskušal urediti izbris družb zaradi previsokih stroškov stečaja in prisilne poravnave ter z določitvijo neomejene odgovornosti družbenikov zaščititi interese upnikov. **Pozicija 1**, ker gre za veliko intervencijo države v gospodarstvo z namenom zaščite upnikov in stroškovnih razbremenitev države na račun svobodnega odločanja gospodarskih subjektov.

Nasprotna odločba in OLM/PLM:

Sodnica je glasovala proti prvi točki izreka, ki najbolj zajame ekonomsko dimenzijo. V ločenem mnenju poudari, da pri izbrisu gospodarskega subjekta gre za poseg v pravico do svobodne gospodarske pobude družbe in družbenikov, ter, da spregled pravne osebnosti pomeni poseg v lastninsko pravico družbenikov – družbenik je proti svoji volji odgovoren za obveznosti družbe, ki ima samostojno pravno osebnost in lastno premoženje, ki je ločeno od premoženja družbenikov. Tudi nasprotna odločba bi pomenila, da bi US ugotovilo vse navedene kršitve ustavnih pravic (74. člen – pravica do podjetništva, 33. člen – pravica do zasebne lastnine). **Pozicija 5.**

DRUŽBENA DIM.	1	2	3	4	5
Pozicija sodbe in protisodbe			S		PS
Pozicija LM			PLM		
OLM/PLM: Wedam-Lukić			2		
ZA: vsi ostali		1	1	0,5	

Odločba:

Ustavno sodišče ugotovi, da zakonodajalec v postopku sprejemanja ZGD ni predvidel možnosti obstoja različnih pravnih in dejanskih položajev družbenikov, zato ugotovijo kršitev načela enakosti iz drugega odstavka 14. člena Ustave. S tem je določena odgovornost pravih, aktivnih družbenikov za obveznosti izbranih družb in zato Ustavno sodišče izpodbijane določbe razveljavi le v tistem delu, kolikor se nanaša na t. i. nepravne oziroma pasivne upnike, tj. tiste družbenike, ki v smislu te obrazložitve niso mogli vplivati (imeli vpliva) na uskladitev družbe, zahtevane z ZGD. **Pozicija 3**, ker gre za razmerje med družbeniki in upniki, ki ga Ustavno sodišče uravnoteži. Ustavno sodišče opozori redna sodišča, da bodo morala v sodnih postopkih upoštevati, ali je imel posamezen družbenik vpliv na to, da ni prišlo do uskladitve družbe z ZGD. Odločitev Ustavnega sodišča pa je tudi vodilo v pomoč upnikom izbranih družb, da bodo pri uveljavljanju svojih terjatev upoštevali različnost položaja družbenikov in bodo svoje tožbene zahtevke naslavljali le na tiste družbenike, ki bi se v skladu s to odločbo šteli za odgovorne.

Nasprotna odločba: bi pomenila, da Ustavno sodišče ne bi razveljavilo izpodbijanih določb niti v delu, ki se nanaša na t. i. pasivne družbenike. S tem bi bili tako družbeniki kot upniki v slabšem položaju. **Pozicija 5.**

OLM/PLM: Sodnica v ločenem mnenju poudari, da je glasovala za 2. točko izreka, čeprav je imela pomisleke. Dvomi namreč, da bo delno razveljavljena določba sploh še primerna za dosego cilja, ki ga je zasledoval zakonodajalec, to je varstvo upnikov. Zato je njena pozicija enaka poziciji sodbe, tj. **pozicija 3.**

AVTORITARNA DIM.	1	2	3	4	5
Pozicija sodbe in protisodbe	PS			S	
Pozicija LM		OLM/PLM			
OLM/PLM: Wedam-Lukić		2			

Odločba:

Pobudnikom se ne ugoti, razen v delu, ki se nanaša na družbenike, ki v smislu obrazložitve odločbe niso odgovorni za obveznosti družbe, ter jim tudi dodeli regresni zahtevek. Preostale določbe ostanejo nespremenjene; Ustavno sodišče ne ugotovi retroaktivnega posega v položaj družbenikov z razlago, da zakon ni posegel ne v kapitalsko ne v upravljavsko strukturo družbe, določil je le (za naprej) uskladitev z njegovimi kogentnimi določbami, sankcijo za neizpolnitev te obveznosti. *Pozicija 5*, ker je Ustavno sodišče v celoti na strani zakonodajalca.

Ustavno sodišče ni ugotovilo kršitve načela varstva zaupanja v pravo. *Pozicija 5*, ker Ustavno sodišče pritrди zakonodajalcu, ker je določil rok za prilagoditev za nove predpisane zahteve (skoraj leto in pol za uskladitev družb in njihovih družbenikov z določbami ZGD bodisi za postopke za prenehanje družb). Pri presoji o dopustnosti posega v pravico do enakosti pred zakonom (drugi odstavek 14. člena Ustave) je Ustavno sodišče ugotovilo, da zakonodajalec v izpodbijani ureditvi ni predvidel možnosti obstoja različnih pravnih in dejanskih položajev, zato je izpodbijano ureditev razveljavilo v delu, ki se nanaša na t. i. neprave družbenike, tem dodeli tudi možnost regresnega zahtevka, v kolikor je bilo na premoženje takega družbenika že poseženo. *Pozicija 2*, ker Ustavno sodišče delno nasprotuje zakonski ureditvi, s tem bolj zaščiti posameznika (neprave družbenike) ter mu dodeli tudi možnost regresnega zahtevka.

Pri očitku pobudnikov, da so jim sklepi o začetku postopka izbrisa in sklepi o izbrisu niso bili osebno vročeni, je Ustavno sodišče ugotovilo, da v tem primeru ne gre za poseg v pravico iz 25. člena Ustave, ker bi bila osebna vročitev posameznim (dejanskim) družbenikom ne samo časovno zamudna, ampak v mnogih primerih celo nemogoča, zato je izpodbijana ureditev glede osebne vročitve v ZFPPOd primerna. *Pozicija 5*, ker Ustavno sodišče v celoti pritrди zakonodajalcu in ne ugoti posega na posamezniku.

Končna ocena avtoritarne dimenzije je tako 4.

Nasprotna odločba:

ZFPPOd bi bil protiustaven v celoti, kar bi pomenilo, da bi bila taka odločba v čisto korist in zaščito gospodarskih subjektov pred državo oziroma zakonodajalcem. **Pozicija 1.**

OLM/PLM: Sodnica v ločenem mnenju zatrjuje, da gre pri izpodbijanih določbah ZFPPOd za neskladje z Ustavo oziroma za ugotovitev neskladja bi morale Ustavno sodišče opraviti strogi test sorazmernosti. Ločeno mnenje je bolj nagnjeno k zaščiti družbenikov in njihovim pravicam do odločanja o postopkih izbrisa. Meni tudi, da izključitev osebne vročitve ne pomeni samo posega v pravico do pritožbe, temveč tudi v pravico do poštenega sojenja iz 22. člena Ustave. **Pozicija 2**, gre za prekomeren poseg v pravice gospodarskih subjektov in zato premajhni zaščiti le-teh pred državo/zakonodajalcem.

MEDNARODNA PRAVNA VPETOST (OCENA OD 1 DO 4 ali neocenjeno-NC)		
Odločitev in sodniki ZA	2	Odločba se sklicuje, vendar obrobno na nekaj mestih. Na enem mestu poudari, da Slovenija ni dolžna uporabljati Direktive EU, ker takrat še ni bila del njenega pravnega sistema + nobena direktiva EU ne prepoveduje državam članicam, da bi uredila vprašanje odgovornosti družbenikov tako, kot je to storila Slovenija. Nato omenijo še nemško ustavnosodno presojo, ki zakonodajalcu dopušča, da generalizira, pavšalizira in tipizira zakonodajo s področja gospodarskega usmerjanja.

OLM/PLM: Wedam-Lukić	3	Omeni podoben primer nemškega ustavnega sodišča.
----------------------	----------	--

NAKLONJENOST VLADI (OCENA OD 1 DO 4 ali neocenjeno - NC)		
Odločitev in sodniki ZA	2	Delno skladno in delno nasprotno mnenju vlade in DZ
OLM/PLM: Wedam-Lukić	1	V delu, v katerem nasprotuje večinski odločitvi Ustavnega sodišča, ne sledi mnenju Vlade